

TURİZM VE BATIL İNANÇLAR TOURISM AND SUPERSTITIONS

Oğuz ÇAM

Bilim Uzmanı, Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı, İnanç Turizmi Bilim Dalı

oguzcam911@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-3222-3367

Cengiz ÇELİK

Bilim Uzmanı, Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı, Turizm İşletmeciliği Bilim Dalı

cngzclk74@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-1917-6615

Çalışmanın Türü: Derleme

ÖZ

Batıl inançlar, geçmişten günümüze varlığını devam ettiren, insanların gündelik yaşantılarını önemli derecede etkileyebilen bir konudur. Dünya üzerinde pek çok insan batıl inançlara inanmaktadır. İnsanlar tarafından batıl inançlara ilgi duyulmasının temelinin altında çeşitli durum ve olaylara yönelik yoğun istek ve beklenti duygularının bulunduğu düşünülmektedir. Çeşitli unsurlara bağlı olarak insanların batıl inançları farklılık gösterebilmektedir. Batıl inançlar, dünya üzerindeki birtakım insanların fikir ve davranışları üzerinde oldukça fazla etkilidir. Karmaşık bir yapıya sahip oluşuyla dikkatleri üzerine çeken bir disiplin konumunda yer alan turizm disiplininin merkez noktasında insanlar vardır. Küresel çapta büyük önem arz eden sektörlerden biri olan turizm sektöründe insanların turistik hareketliliği ön plandadır. Batıl inançlar, insanların turistik hareketlerini olumlu ve/veya olumsuz olarak etkileyebilmektedir. Bu çalışma çerçevesinde turizm ve batıl inançların birbiriyle olan ilişkisini aydınlatmak hedeflenmektedir. Çalışma, ulusal ve küresel ölçekte kayda değer olarak görülen batıl inançların turizm hareketlerini nasıl etkilediğini saptamak yönünden önemlidir. Çalışma, geleneksel derleme türündedir. Çalışma genelinde, turizm ve batıl inanç konularına ilişkin derinlemesine bir biçimde çeşitli değerlendirmelerde bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Turizm, batıl inanç, inanç, insan, toplum

Abstract

Superstitions are a subject that continues to exist from the past to the present and can significantly affect people's daily lives. Many people around the world believe in superstitions. It is thought that the basis of people's interest in superstitions lies in the feelings of intense desire and expectation for various situations and events. People's superstitions may differ depending on various factors. Superstitions have a great influence on the ideas and behaviors of some people in the world. There are people at the center of the tourism discipline, which is a discipline that attracts attention with its complex structure. In the tourism sector, which is one of the sectors of great importance on a global scale, the touristic mobility of people is at the forefront. Superstitions can affect people's touristic movements positively and/or negatively. Within the framework of this study, it is aimed to illuminate the relationship between tourism and superstitions. The study is important in terms of determining how superstitions, which are seen as significant on a national and global scale, affect tourism movements. The work is of the traditional compilation type. Throughout the study, various in-depth evaluations are made on the subjects of tourism and superstition.

Keywords: *Tourism, superstition, faith, human, society*

Giriş

İnanç, kişilerin hayatlarına etki eden kayda değer bir konsepttir (Çam ve Çelik, 2021, s. 118). İnanç konsepti, kişinin dünyasının bir tarafına ilişkin algılama ve bilgilerinin sürekli bir organizasyonunu belirtmektedir. İnanç, bir şeyin belirttiği manaların tümünü oluşturmaktadır. Kişinin inancı, onun nesne ile ilgili bilgisinin toplamı miktarındadır. Bir algılama ya da bilgi, bütün yönleriyle bir düzenlemedi ve inanç da bu düzenlemelerin tümüdür. Dolayısı ile tamamlanmış ve yapılanmıştır (Develi, 2019, s. 55; Krech ve Crutchfield, 1980, s. 216). İnanç konsepti, insanların psikolojik ve sosyolojik dünyalarına etki etmekte ve onların arzu, ihtiyaç ve tercihlerine yön vermektedir (Çam ve Çelik, 2021, s. 118). Bireysel ve toplumsal olarak insanların hayatlarında olabildiğince etkin bir rol üstlenen inanç, kişilerin toplumsal yaşantılarında ve kendilerinin iç dünyalarındaki dengeyi meydana getirmede son derece önemli bir görev üstlenmektedir (Çam ve Çılgınoğlu, 2020a, s. 77; Karacoşkun, 2004, s. 25).

İnanmak, insanlık tarihi süresince kişilerin en belli başlı gereksinimlerinden biri olmuştur. Yaratılış itibarıyla kişi neye olursa olsun inanma eğilimindedir. Bu psikolojik niteliği kişinin sosyal hayatına da yansımaktadır. Bu sayede kişi, yaşamındaki inanç türülülüğü dolayısı ile toplulukların da çok türlü inançlara sahip olmasını temin etmektedir. Bu türülülük sadece organizeli dinsel inançlardan kaynaklanmamaktadır. Kurumsal dinlerin dışında olan büyüsel ve mistik inançlara ve ayrıca bilimsel dataları değerlendiren sözde dinsel inanışlara değin uzanmaktadır (Arslan, 2011, s. 23; Develi, 2019, s. 54).

Turizm ve Batıl İnançlar

İnanmanın, psikolojik olarak kayda değer olduğu belirtilmektedir (Çam ve Çelik, 2021, s. 119; Çam ve Çılgınoğlu, 2020b, s. 343). Bir hadisenin sonucu insan için ne denli kayda değer ise, insan belirsizlik halini o denli ciddiye almakta ve aşırı bir gerilim yaşamaktadır. Bu psikolojik hal, insanı batıl inançlara sürükleyebilmektedir (Canoğlu ve Yaşa Özelturkay, 2018, s. 3; Schippers ve Van Lange, 2006). Batıl inançlara halk inanışları ismi de verilmektedir (Durbilmez, 2017).

İnsanlar günlük yaşantılarında ne giyinecekleri, günlerinin nasıl geçecekleri ile ilgili işaretleri batıl inançlardan beklemektedirler. Türbeye giderek adak adamaktan, kilisede mum yakmaya, dinsel öğretilerde dahi batıl, etkili bir kuvvete sahiptir (Özgör, 2020, s. 520).

İnsanları yolculuk yapmaya motive eden unsurlardan biri, batıl inançlardır. İnsanlar batıl inançları doğrultusunda çeşitli alanlara (dini, inanç, kültürel, doğal, tarihi ve benzeri gibi alanlar bu kapsamda örnek olarak gösterilebilir) ziyaret gerçekleştirmektedirler.

İnsanların pek çok sebepten dolayı batıl inançları bulunmaktadır. Bu sebeplerin temelinde yatan düşünce ve davranışlar ise kişiden kişiye göre farklılık gösterebilmekle beraber insanların günlük yaşantılarını önemli derecede etkilemektedir.

İnsanlar tarafından çeşitli turistik alanlara batıl inanç temelli ziyaretlerin gerçekleştirildiği bilinmektedir. Batıl inançların varlığı, turistik alanlara önemli bir çekicilik özelliği kazandırmaktadır.

Günümüzde batıl inançlara konu olan pek çok durum söz konusudur. Bu durumların gün yüzüne çıkmasında insanların inanç temelli öznel yaklaşımlarının etkili olduğu savunulabilir.

Televizyonculuk ve sinema sektörlerinde batıl inançlara değinen birtakım yapımlara rastlamak mümkündür. Bu noktada da batıl inançların ekonomik ve turistik açılarından da önemli olduğu gerçeği açığa çıkmaktadır. Televizyonculuk ve sinema sektörleri içerisinde batıl inanç öğelerine yer verilmesi, bu tür inançların toplum içerisinde önemli olarak görüldüğünü farklı toplumlara aktararak toplumların üzerinde merak ve ilgilerin oluşturulmasına zemin hazırlamaktadır.

Bu çalışma kapsamında turizm ve batıl inançların birbiriyle olan ilişkisini aydınlatmak amaçlanmaktadır. Çalışma, ulusal ve küresel ölçekte kayda değer olarak görülen batıl inançların turizm hareketlerini nasıl etkilediğini tespit etmek açısından önem arz etmektedir.

Amaç

Bu çalışma kapsamında turizm ve batıl inançların birbiriyle olan ilişkisini aydınlatmak amaçlanmaktadır. Çalışma, ulusal ve küresel ölçekte kayda değer olarak görülen batıl inançların turizm hareketlerini nasıl etkilediğini tespit etmek açısından önem arz etmektedir. Bu bilgilere ilave olarak; turizm ve batıl inançlar konusunu günümüzde insanlar arası düşünce, davranış ve tutumlarda etkili olabileceği düşünülmektedir.

Yöntem

Çalışma geleneksel derleme türündedir. Konuyla ilgili çeşitli bilgilere giriş bölümünde genel olarak yer verildikten sonra turizm, batıl inançlar, turizm ve batıl inançlar ilişkisi üzerine değerlendirmelere yer verilmektedir. Yapılan çalışmanın sonucunda ise konu uygun bir sonuca bağlanmaktadır.

Turizm

Turizm kelimesinin Latince dönme, hareket gerçekleştirme, dönüp dolaşma manalarına gelen “*turnus*” kelimesinden ortaya çıktığı anlaşılar (Aydın, 2012, s. 91; Dinçer, 1993). “*Tour*” dairesel bir hareketi, birtakım site ve yörelerin ziyaretini, eğlence ve iş amaçlı gerçekleştirilen yer değiştirme hareketini belirtir. “*Touring*” deyişi ise, zevk amaçlı gerçekleştirilen, kültürel ve eğitsel nitelik gösteren yolculuklar için kullanılmaktadır. Turizm ve turistik sözcüklerinin manalarını ifade etmeye, tanımını yapmaya çalışırken dikkat edilecek ilk öge; hareket ve geri dönüş hadisesidir (Aydın, 2012, s. 91; Sezgin, 1995). “*Turist*”, “*turizm*” ve “*turistik*” konseptleri ilk defa İngilizler tarafından değerlendirilmeye başlanmış, ayrıca turizm sözcüğü, turist sözcüğünden sonra 1800’lerde meydana gelmiştir. Fakat bu deyişler Türkçeye Fransızcadan gelerek yerleşmiştir. Türkçede seyyah sözcüğü turisti, seyahat sözcüğü de turizmi karşılamaktadır (Aydın, 2012, s. 91; Özdemir, 1992). Turizm için en kayda değer ögelerden biri olarak insan dikkat çeker (Çam ve Çılgınoğlu, 2020c, s. 272). Turizm hadisesinin öznesi kişidir. Turizm hadisesine yön veren ve bu hadisenin temel noktasını meydana getiren kişi, turist kelimesiyle tanımlanır. Turist, turizm etkinliklerine katılım gösteren ve yön veren, sürekli yaşadığı alanı ticari kazanç dışı sebeplerle geçici olarak terk edip yolculuk yapan ve konaklayan, psikolojik tatmin arayan, sınırlı harcama kuvveti ve zamanıyla tüketim gerçekleştiren bireydir (Aydın, 2012, s. 92; Yağcı, 2003). Turistler kendilerini kıymetli, huzurlu ve mutlu hissedebilecekleri, memnun kalabilecekleri, doğal hayatından ve kültürel

Turizm ve Batıl İnançlar

değerlerinden haz duyabilecekleri alanlara turistik maksatla ziyaret gerçekleştirmeyi arzu etmektedirler. Turistlerin bu çeşit arzu ve gereksinimlerinin sağlanabilmesi turistik, kültürel ve iktisadi yönlerden kayda değer olarak görülmekte, bu hal de turistlerin turizm konusunda önemli bir konuma sahip olduğunu gözler önüne sermektedir (Çam ve Avcı, 2021). Turizm etkinliği içinde olan insanlar yaşamadıkları ortama yolculuk gerçekleştirmektedirler. Dolayısıyla yolculuk yaptıkları ortamın kültürü ile kendi kültürleri farklıdır. Turizm etkinliği içinde olan insanlar para kazanma amacı taşımamaktadırlar. Çoğunlukla psikolojik rahatlama amaçlanmaktadır (Pehlivan, 2006, s. 6; akt. Cam, 2018, ss. 40-41).

“Turizm genel olarak devamlı yaşanan yer dışında tüketici olarak tatil, dinlenme, eğlenme gibi ihtiyaçların giderilmesi amacıyla yapılan seyahat ve geçici konaklama hareketleridir” (Kozak, Akoğlan ve Kozak, 1997, s. 1; Yıldız, 2011, s. 55). Turizm için hâlihazırda *“dünyanın en büyük endüstrisi, en büyük ekonomik etkinliğidir”* denmektedir (Soykan, 1999, s. 67). Gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkeler, turizm sektörüne olabildiğince fazla önem göstermektedir. Bu hal, turizm sektörünün daha çok gelişimini ve yayılımını sağlamıştır. Global manada bir iş özelliği taşıması, turizm sektörünün gelişmesinde kayda değer rol üstlenen diğer bir faktör olarak bilinmektedir. Ulusal ve enternasyonal manada ekonomilere canlılık kazandıran ve harekete geçiren, çeşitli endüstrilerden daha çok seri büyüme, aynı sürede gelişme kaydeden turizm sektörü, son devirlerin en iyi gelişme sağlayan sektörleri arasında olarak değerlendirilmektedir. İfade edilen bu haller, turizm sektörünü bütün dünya üzerinde kayda değer bir konuma ulaştırmaktadır (Cankül, Erbaş ve Temizkan, 2017, s. 1816; Ekmen, 2021, s. 5).

Turizm, bulunulan bir alandan diğer bir alana gitmek, gezmek ve başlangıç alanına geri dönmek olarak tanımlanır. Turizmin temelini hareket gerçekleştirme, yolculuk yapma, yer değiştirme eylemleri meydana getirmektedir (Sezgin, 2001, s. 13; Sözleşen, 2021, ss. 5-6).

Turizmin yolculuk tecrübesine dayanması öbür hizmetlerden ayrılmasına neden olan kendine özgü bir olgudur. İnsanın turizm hizmetini almaya başladığı zamandan yaşadığı alana geri dönmesine değin geçen süreden arta kalan tek şey yolculuk tecrübesidir (Akbıyuk, 2021, s. 7; Kozak, 2014, ss. 25-26). Turistler yolculuk tecrübeleri sayesinde turistik ürün ve hizmetlerden beklentilerini ve memnuniyet durumlarını en yakın zamanda sentezleme fırsatını yakalamaktadırlar. Bu durum turistlere turistik konuda yaşadıkları durum ve olayları sığağı sığağına değerlendirme noktasında önemli bir fayda sağlamaktadır.

Turizm, günümüzde en fazla ilgi gösterilen sektörlerin arasında yer almaktadır. Turizm sayesinde ulusal ve uluslararası ölçekte önemli ekonomik kazanımlar söz konusudur. Yaşanan birtakım olaylar turizmin oluşumunda etkilidir.

Turizmin ortaya çıkışını sağlayan olaylar şöyle sıralanabilir (Yağcı, 2003, s. 12; akt. Ekmen, 2021, s. 3):

- İnsanların dinlenme ve eğlenme arzularını yerine getirdikleri aktiviteler,
- Sağlık ya da hava değişimi gibi sebeplerle yolculuk yapmalar,
- Sanat, spor ve kültürel faaliyetlerin tümü,
- Araştırma ve inceleme için gerçekleştirilen yolculuklar,
- Kişilerce mukaddes sayılan alanların ziyaretleri,
- Kongre ya da toplantılar vb. faaliyetlere katılım,
- İş için gerçekleştirilen yolculuklardır.

Turizm ürünlerini diğer ürünlerden ayıran kendine has nitelikleri mevcuttur. Bu niteliklerin, turizmin yapısı gereği ortaya çıktığı düşünülmektedir. Bu noktada da, turistik ürünlerin daha fazla tercih edilebilirliğini artırma adına turizm çalışanlarının daha fazla anlayışlı olmaları ve daha fazla çözüm odaklı davranış sergilemeleri gerektiği düşünülmektedir. Bu durum, turizmden sağlanan ekonomik kazancın doğrudan ve/veya dolaylı olarak artması hususunda önemli bir yarar sağlayabilir.

Yeme-içme gibi birtakım turizm hizmetlerinde dokunabilirlik mümkün olsa bile turizm ürünleri dokunulmaz olma niteliğiyle öbür mallardan ayrılır. Turizm ürünlerini öbür mallardan ayıran belli başlı nitelikler ise sahihsizlik, değişkenlik, eş zamanlılık ve stoklanamamadır (Akbiyuk, 2021, s. 7; Kozak, 2014, ss. 25-26).

Hizmet sektöründe bulunan turizm, pek fazla sektörden girdi almasından ve pek fazla sektöre girdi vermesinden dolayı bütünsel manada etkilenme ve etkileme kuvveti yüksek bir alanı oluşturur. Turizm, sahip olduğu dinamikler itibarıyla gün geçtikçe büyüme gösteren bir yapıdadır. Hem toplumsal hem de iktisadi yönden oluşturduğu olumlu etki, ülkelerin gelişiminde bir değer belirtmektedir. Sanayi Devrimi sonrası ortaya çıkan hadiseler turizmi çeşitli boyutlarda biçimlendirmiş ve algılanan turizm hadisesini değiştirmiştir. Kişilerin toplumsal, demografik, kültürel ve iktisadi nitelikler açısından farklılaşması, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişme ve globalleşme gibi olgular ile ifade edilebilecek olan turizmin geniş kitlelere yayılımı, hem sektörün gelişmesi hem de bölgelere temin ettiği istihdam imkânları yönünden ülkeler için belli başlı kaynaklardan birini meydana getirmektedir (Aracı ve Koçak, 2014, s. 192). Pek fazla kişi, turizmi bir

Turizm ve Batıl İnançlar

bölgenin kalkınma sorunlarının bir çözümü şeklinde görür (Çılgınoğlu ve Çam, 2021, s. 55; Tosun ve Jenkins, 1996, ss. 519-531). Turizm sektörü, ülkelerin sahip olduğu tarihsel ve doğal değerleri ham madde olarak değerlendirebilen bir sektör olduğu için bu açıyla dışa bağımlılığı azaltan bölgesel kalkınmayı temin edebilen bir sektördür (Ardahan, 2016, ss. 192-193; Cam, 2018, s. 41). Turizm faaliyetlerinin ve aktivitelerinin sağladığı iktisadi gelir sayesinde bölgesel kalkınmaya katkı sağlanmakta ve iktisadi refah düzeyi artış göstermektedir (Çılgınoğlu ve Çam, 2021, s. 55). Konaklama, yolculuk, yiyecek-içecek, eğlence hizmetleri ve ulaştırma biçiminde sıralanan turizmin alt dalları, senenin bütün zamanlarında birbirlerinden farklı operasyonel süreçlere hizmet verebilme niteliğinden dolayı bölgelerin iş gücüne önemli manada destek olmaktadır. Gerçekleştirilen araştırmalara göre; bilhassa gelişmekte olan ülkelerde kadın çalışan sayısında ortaya çıkan artışla beraber turizm, hem kadın hem de erkek çalışanlara istihdam imkânları sağlaması yönünden gözde sektörlerden biri haline dönüşmüştür (Aracı ve Koçak, 2014, s. 192; Liu ve Wall, 2006, s. 159; Şit, 2016, s. 102; Tutar, Alpaslan, Tutar ve Erkan, 2014, s. 17). Turizm çok seri büyüyerek gelişim gösteren global iktisadi sektörlerden biridir ve bu niteliğiyle de birden fazla ülke için iktisadi gelişim stratejilerinin en kayda değer bileşenlerinden biridir. Bu niteliğiyle turizm sektörü yeryüzü genelinde pek fazla ülke adına belli başlı gelir kaynağı haline dönüşmüştür (Hall, 2001; Keleş, 2021, s. 20). Bu hal bilhassa iktisadi ve toplumsal refaha erişimde sınırlı düzeyde seçeneğe sahip olan varış yerleri bakımından daha da belirgindir. Özellikle gelişimini etkileyen bileşenleri çeşitlendirmeyi arzu eden ülkelerin sahil şeridinde yer alan varış yerleri, turizmin geliştirici etkisinin hissedilmesinde ön sıralarda bulunmaktadır (Keleş, 2021, ss. 20-21; Wongthong ve Harvey, 2014).

Turizm sektörü kişilerin eğlenmek, dinlenmek, sağlık, iş gibi amaçlarla yolculuk yapmaları sırasında turizm işletmelerinin ürettiği mal-hizmetler ilk sırada olmak üzere tüketim etkinliğinde buldukları bir sektördür. Turizm sektörü bu manada hem iktisadi hem de sosyo-kültürel etkileri yapısında ihtiva eden, iktisadi manada yeni yatırımların ve iş olanaklarının olduğu, sosyo-kültürel manada da kültürler arası paylaşımların aşırı olarak yaşandığı bir sektördür (Cam, 2018, s. 38; Demir, 2017, s. 3).

Turizm, bütün açılarıyla toplulukları çevreleyen bir sektördür. Ekonomik, sosyo-kültürel taraflarının yanında mevcut doğal ve tarihi dokuyu da içerisine alıp kuşatan bir sektördür. Bu hususta, kendisiyle beraber çeşitli sektörleri ve ülke gelişimini de etkileyen bu sektörün derinlemesine ele alınması ve problemlerin tespit edilmesi önem taşımaktadır (Cam, 2018, ss. 38-39). Turizm seyahat, konaklama, yeme-içme, eğlence, sanayi ve tarım

sektörleri ile ilişki içerisinde ve bu sektörlerin gelişimine ve yeni sektörlerin meydana gelmesine katkı sağladığı bilinmektedir (Hazar, 2014, s. 38). Turizm, taşıdığı yapısal nitelikler sebebiyle öbür sektörlerle sıkı ilişkiler içerisinde olan bir sektördür. Turizm sektörünün turistik gereksinimleri yerine getirebilmek için birden fazla alt sektörle ilişki içerisinde olduğu bilinmektedir. Başarıyla sunulan her turistik mal ve hizmetin altında yatan neden, çeşitli sektörlerin eşgüdümlü bir şekilde ve uyum içerisinde çalışmasından kaynaklanmaktadır (Cam, 2018, s. 41; Olalı ve Timur, 1988, s. 155). Turizmin birden fazla sektör ile olan ilişkisi; turizmin gelişmesine de olumlu yönde etki eden öğeler olarak bilinmektedir. Turizm sektörünün kendisine özgü temel nitelikleri de vardır. Turizm sektörünün ülkelere iktisadi manada türlü katkılar sunduğu da görülmüştür. Dünyada globalleşme neticesinde yaşanan türlü gelişimler, turizm sektörünün de seri gelişiminde etki ortaya çıkarmıştır. Turizm sektörü; toplumsal, çevresel, iktisadi ve teknolojik gelişimler neticesinde ilerleme ve gelişim kaydetmiştir (Ekmen, 2021, s. 4; Kuşat, 2011, s. 115).

Turizm sektörü, geçmiş devirden hâlihazıra değin olabildiğince fazla ilgi duyulan, aynı zamanda en çok gelişme gösteren sektörlerin ilk sırasında gelmektedir. Son zamanlarda gelişen imkânlar ve turizmin iktisada olan katkısının artışı, turizm sektörünün gelişimini olumlu yönde ilerleten öğeler olarak bilinir (Ekmen, 2021, s. 4; Yıldız, 2011, s. 54).

Turizm sektörü; bir taraftan ülkeler için kayda değer bir gelir kaynağı olması nedeniyle, öbür taraftan da enternasyonal ticaretin gelişim göstermesi ve kişilerin hayat standartlarının artmasına paralel olarak yolculuk yapma eğilimlerinin artması nedeniyle kayda değer gelişmeler kaydetmiştir. Turizm sektörünün bilhassa tarihsel zenginlikleri ve doğal güzellikleri çok olan ülkelerin kalkınmasında oldukça kayda değer bir lokomotif fonksiyonu bulunmaktadır (Çeken, Ateşoğlu, Dalgın ve Karadağ, 2008, s. 71).

Dünyanın neresi olursa olsun kişilerin çeşitli alanları gezme, çeşitli kültürleri tanıma, çeşitli tatlar ile buluşma arzuları hep var olmuştur. Kişilerdeki bu keşif duygusu var oldukça turizm değişim ve gelişim göstermeyi sürdürecektir. Turizm olgusu içinde çok farklı hizmetlerin sunulduğu çaba yoğun bir sektördür. Sektör çaba yoğun olduğundan dolayı ülkeler için istihdam temin edici bir öğedir. Girişimciler için yeni ürün geliştirme, kendi işini oluşturma gibi fırsatlar meydana getirir. Ülkeler için gelir sağlama potansiyeli olan turizm endüstrisi bilhassa az gelişmiş ülkeler ve gelişmekte olan ülkeler için refah kaynağıdır. Bu refahtan faydalanma seviyesi de havaalanları, limanlar, yollar gibi altyapı hizmetlerinin ne seviyede gerçekleştirildiğine bağlıdır. Daha iyi bir altyapı hizmetlerinin

Turizm ve Batıl İnançlar

varlığı daha çok turistin ülkeye çekilmesine temel oluşturabilmektedir (Özkan, 2019, s. 7).

Turizm, bir ülkenin toplumsal, kültürel, iktisadi gelişimine katkı yaptığı gibi global dostluk ve barışın temin edilmesinde de kayda değer bir rol üstlenmektedir. Turizm, yok olarak gitme tehlikesi içinde olan bir bölgenin kültürel mirasını muhafaza etmeye, onu tekrardan canlandırmaya da yardımcı olabilmektedir. Aynı zamanda doğal çevrenin bozulmasının önüne geçerek bölgenin coğrafik hakikatlerini yansıtmaya da yardımcıdır (Özkan, 2019, s. 7).

Turizm, çoğunlukla sanayileşmiş ülkelerden gelişmekte olan ülkelere doğru gerçekleştiğinden, gelişmiş toplulukların değerlerini, davranış kalıplarını, kültürlerini ve örgütsel bünyelerini gelişmekte olan topluluklara yayıp evrensel boyuta ulaştırmaktadır (Alaeddinoğlu, 2007, s. 2; Çetin, 2010, s. 181; Doğanay, 2001, s. 23; Şahin, 2009, s. 52).

Turizm, iktisadi, toplumsal, çevresel ve kültürel etkenleri etkilemesi yönünden çok boyutludur. Turist ve ev sahibi arasında bir etkileşim yaratmaktadır. Bu etkileşimin sağlıklı ve randımanlı geçmesi, fiziksel çevre ile yöre insanının toplumsal, iktisadi ve kültürel yönden turizme aktif olarak katılım sağlamasıyla gerçekleşebilmektedir (Alaeddinoğlu, 2007, s. 4; Avcıkurt, 2007, s. 85; Çetin, 2010, ss. 181-182; Olalı, 1981).

Bir yörenin turizm bakımından çekici yöresel kültürel değerlerini; dans, müzik, resim, iş, tarım, endüstri, bilim, dil, eğitim, tarih, edebiyat, din, el sanatları, yönetim ve mutfak nitelikleri oluşturmaktadır. Bunlara; yerleşimin fiziksel dokusu, mimari yapıtlar ve yöre sakinlerini ilave etmek gerekmektedir. Turizm kültürel türülülüğün ve özgünlüğün muhafaza edilmesi için bir araçtır. Zira kültür turizmi, yüksek miktarda yöresel kimliğe ve özgünlüğe dayanmaktadır. Turizm, hem yöresel kalkınmayı hem de yöresel halkın hayat kalitesini artırmaktadır (Çetin, 2010; Doğanay, 1989; Gursoy, Jurowski ve Uysal, 2002; McKercher ve Du Cros, 2002; Tok, 2005; Uslu ve Kiper, 2006;).

Turizmin kayda değer bir bileşeni, ziyaretçilerin ve yöresel halkın arasındaki toplumsal etkileşimdir. Bu nedenle iyi bir yolculuk tecrübesi oluşturmak ev sahiplerinin konukseverliğine ve ticarileştirilmesine bağlıdır. Turizmin gerektirdiği eğitim ve uzmanlık, belli sosyo-kültürel bağlamlara ve varış yeri bölgelerindeki ziyaretçilerin kültürel nitelikleriyle benzerlik derecesine göre farklılaşmaktadır. Bu yönden bakıldığında, turizm üretiminin öbür iktisadi etkinliklerden daha karmaşık bir boyuta sahip olduğu ortaya çıkmaktadır (Bianci, 2003, s. 18; Akbıyık, 2021, s. 6).

Turizm, iktisattaki öbür sektörlerden ayrılan bir etkinliktir. Çok yönlü olması nedeniyle toplumsal, kültürel, ekonomik ve çevresel özellikte girdilere sahiptir. Turizmin bir ‘endüstri’ olarak tanımlanmasındaki en önemli problem öbür endüstri etkinliklerinin tersine fiziki olarak ölçülebilen bir çıktıya sahip olmamasıdır. Global manada turizm sektörünü simgeleyen ortak bir yapı bulunmamaktadır. Örneğin; birtakım ülkelerde deniz-kum-güneş turizmi gelişim göstermişken, birtakım ülkelerde ise iş ve kongre turizmi gelişim göstermiştir. Bunun yanı sıra turizm ile ilgili açık olan nitelikler de bulunmaktadır. Örneğin; turizm, bir insanın seyahate çıktığını belirtirken; seyahat bir günden daha az sürmekte ise günöbirlik turizm gezisi, ulusal sınır içerisinde gerçekleştirilmekte ise yurt içi turizm gezisi ve ulusal sınırı aşan yolculuklar da uluslararası turizm gezisi olarak nitelendirilmektedir. Turizmi meydana getiren yalnızca seyahatin yapısı değil, aynı zamanda amacıdır. Tarihi olarak turizmin gelişmesine bakıldığında en fazla dikkat çeken çeşidin, ülke dışına gerçekleştirilen uluslararası turizm olduğu görölmektedir (Akbiyuk, 2021, ss. 6-7; Leonard ve Carson, 1997, ss. 1-5).

Batıl İnançlar

TDK’ye göre batıl, inançlar açısından gerçek olmayan, boş, beyhude; batıl inanç da, doğüstü hadiselere, gizli-akıl dışı kuvvetlere, kehanetlere yoğun ölçüde bağlı boş inanç, batıl itikat manasına gelir (<https://www.haberler.com/batil-inanclar-batil-inanc-ne-demek-islam-da-13821873-haberi/>).

Batıl inançların, “gerçekte var olmayan ama insanların hayatlarına etkisi olduklarını düşündükleri bazen dini ritüellerle bazen de günlük hayatlarında yaşamış oldukları değişik an veya anlarla bağlantı kurdukları düşünce kalıbı” olduğu ifade edilmektedir (<https://rayhaber.com/2021/11/batil-inanc-takinti-hastaligi-isareti-olabilir/batil-inanc-takinti-hastaligi-isareti-olabilir/>).

Çağrışım, çaresizlik, korku gibi psikolojik sebeplerle beliren, geleceği bilme arzusu ile rastlantısal benzerlikleri iyilik veya kötölüğün ön işaretleri olarak değerlendiren, bilimin-geçerli bir dinin reddettiği bazı doğüstü güçlere inanan, nesilden nesile geçen yanlış ve boş inanmalar batıl inanç olarak tanımlanır (Kımtar ve Taş, 2019, s. 181; Örnek, 1966, s. 20).

Jung, batıl inançları, hayatın gerekli parçaları olarak tanımlamakta, insanların batıl inançlara sığınarak hayatsal bir bilinç alanında korunduklarını düşünmektedir (Gölüş, 2016, s. 112; Türkoğlu, 2009, s. 1).

Davranışçı psikolog Skinner, batıl inancı koşullu refleksler bağlamında ele almaktadır. Skinner’a göre; örneğin; kaynamış suda parmağı yanan bir

Turizm ve Batıl İnançlar

çocuk, kaynayan bir tencereye karşı koşullu korku geliştirebilmekte; bir köpek tarafından ısırılan çocuk, tüm köpeklerden korkabilmektedir. Skinner, bu çeşit irrasyonel korkular ile batıl inançlar arasında benzerlik oluşturarak aynı kategori içerisinde değerlendirmektedir. Ayrıyeten Skinner'a göre eylem sonrasında kişi herhangi bir tehlikeden tesadüfi olarak korunmuş ise, bu hal onun davranışını pekiştirmekte, tekrarını ve devamlılığını sağlamaktadır. Özetle, Skinner'a göre; batıl inançlar, yanlış bir sebep-sonuç ilişkisi sonucunda meydana gelmektedir (Kımtar ve Taş, 2019, s. 181; Köse ve Ayten, 2009, s. 50). Kimi uzmanlar birtakım batıl inançların kaynağını ve nasıl oluşmuş olabileceğini Skinner'ın gerçekleştirdiği "güvercinin batıl inancı" deneyiyle açıklamaktadırlar. Belirli bir noktayı gagaladığı vakit yemek verileceğini öğrenen güvercin, gagalamadığı durumda ödüllendirilir ise, bu ödülün o esnada gerçekleştirdiği herhangi bir davranış ile ilgisi olduğuna inanmaktadır (<https://www.sabah.com.tr/galeri/dunya/anadoluda-en-yaygin-batil-inanclar/55>).

Hançerlioğlu, boş inanç olarak betimleme yaptığı batıl inancı; bilgi alanının dışında kalan ve hakikatle ilgisi bulunmayan tasarımlara inanma olarak tanımlamaktadır. İnsanoğlu varoluşundan bu yana hiçbir vakit mevcut bilgisi ile yetinmeyip, her daim bir adım sonrasını merak etmiştir. İnsan, doğasındaki bu eğilim sayesinde bir taraftan bilimsel gelişimi sağlarken, diğer taraftan da bazı boş inançlar ortaya çıkarmıştır. Bilim merkezli fikir ile batıl inanç merkezli fikir arasındaki fark, birinin hakikatle ilintili ve diğerinin hakikatle ilintisiz olmasıdır. Bilimsel değerlendirmeye konu olan şey ise, bu gibi boş inançların hangi hakikatlerden yansıdığı ya da ne çeşit bir gereksinimi karşıladığıdır (Hançerlioğlu, 1975, s. 109; Kımtar ve Taş, 2019, s. 181).

Batıl inançlar, dinsel inançlardan sonra gelen ikincil inançlar olarak tanımlanmaktadır ve kişilerin pozitif yollar ile çözüme kavuşturamadıkları sorunları için olası çözüm aradıkları kaynaklar arasında bulunmaktadır (Canoğlu ve Yaşa Özelturkay, 2018: 16). Batıl inançlar çoğu zaman şans, kehanet ve belli ruhani varlıklar ile ilişkilidir (https://tr.wikipedia.org/wiki/Bat%C4%B1l_inan%C3%A7).

Batıl inanç ve davranışlar bütün olarak ele alındığında, bunların duygusal, bilişsel ve davranışsal öğelerin bir karışımı olduğu görülür (Köse ve Ayten, 2009, s. 50; Saenko, 2005, ss. 77-78):

- Duygusal Boyut: Öfke, heyecan, endişe, korku, sürpriz, merak, sevinç gibi hallerle ilişkili olarak deneyimlenen duygusal hal ve süreçleri ihtiva etmektedir.
- Bilişsel Boyut: Algılama, düşünme, düş kurma, bellek ve dikkat gibi süreçler ile temsil edilmektedir.

- Davranışsal Boyut: Ritüeller ve simgesel davranışlar ile ilgilidir.

Batıl inançlar, insanlığın hâlihazıra taşıdığı en eski miraslarından biridir. Bu inançların hayret verici bir niteliği de bulaşıcı olmasıdır. Medeniyetten medeniyete geçen ve mantıklı bir sebebi olmayan batıl inançların kökeninde korku ve iyi niyet bulunmaktadır (<https://www.posta.com.tr/gecmisin-aynasi-batil-inanclar-173693>). Batıl inançlar kökenleri, kişilerin bilinmezlik karşısında sığınılacak bir kuvvet, korunma ve endişeyi azaltma gereksinimine dayansa da, eğilim ve kökenleri, şekilsellik ve sebepsellikleri, dini yoksunlukları ile kendi içinde benzersiz nitelikler taşıyan bir yapıya sahiptir. Bu hal onların bilinçli ya da bilinçsizce de öğrenilmesinde etkindir (Kara, 2017, s. 432).

Batıl inançların ortaya çıkışı Paganizm'e dayanmaktadır. Dünyada doğa dinlerine dayalı ve metaları doğa hadiseleri olan inanç sistemine Paganizm denmektedir. Bu inançta Monoteizm yani tek tanrı ilkelerinden uzak bir görüş hâkimdir. Bilimsel yetersizlikten geçmişte doğruluk ya da çıkış sebepleri kanıtlanamasa da batıl inançlar köken olarak Paganizm'e dayandırıldığından dolayı işaretler kaynak alınmıştır. Doğa olayları bu inançta var olduğundan, yaşanan hadiseler bir işaret olarak algılanmış ve bir inanç biçimi haline dönüşmüştür (<https://maksatbilgi.com/batil-inanclar-nedir-nasil-ortaya-cikmistir/>).

Batıl inançlar, insanlığın varoluşundan hâlihazıra kadar varlığını devam ettirmiştir. Batıl inançların, bilim, rasyonalite, çağdaşlık ve dini inançlar ile ilgisi yoktur. Batıl inançlar, rasyonaliteyle bağdaşmadığı halde kişinin bırakmadığı inançlarındandır (Kara, 2017, s. 418; Yılmaz, 2008, s. 417).

Batıl davranışların önceden tecrübe edildiğinde kişiye fayda sağlamanın, bu batıl davranışların yinelenmesinde ve devam ettirilmesinde etkin olduğu ifade edilmektedir (Foster ve Kokko, 2012; akt. <https://gaiadergi.com/kara-kediden-futbol-maci-totemlerine-sizofreniden-bilime-batil-davranis-derken/>).

Batıl inanışlar ve hurafeler, bu çağın olumsuz olarak gelişen değerlerinden biridir. Pozitif bilimlerin çok hızlı bir biçimde ilerleme kaydettiği, sosyal bilimlerin gelişim gösterdiği, bilimsel araştırmaların yaşamın her alanına nüfuz ettiği hâlihazırda hurafelere ilginin azalması gerektiği düşünülmektedir. Fakat sayısız hurafe ve halk inançlarının coğrafik sınır ve kültürel düzey farkı dahi tanımaksızın bu zamanda rağbet gördüğü ve kişileri etki altına aldığı görülmektedir (<https://sonpeygamber.info/hurafeler-karsisinda-hz-muhammed-sav>).

Genelde batıl inançların amacı, iyi şans getirmek ve kötülüklerden muhafaza etmektir. Nazar ile ilgili inanışlar, tahtaya vurma davranışları bütün

Turizm ve Batıl İnançlar

topluluklarda ortak olan davranışlardır. Batıl inançlar, eğitim ve cinsiyet fark etmeksizin bütün kişilerde görülmektedir. Batıl inançların başlangıçta öğrenmeye dayandığı, bir hadiseyle bir hal arasında şans eseri bir ilişki kurulduğu ve anksiyeteyi yatıştırdığının ortaya çıkmasıyla bu inançların yaygınlık kazandığı öne sürülmüştür (<http://eminezinnurkilic.com/index.php/2019/02/11/beyin-kisa-devre-yaparsa/>).

Batıl inançlar; toplumdan topluma, inanıştan inanışa, ülkeden ülkeye göre çeşitlilik göstermekte fakat yok olmamaktadır. Bir şekilde kuşaktan kuşağa geçmekte ve yaşamayı sürdürmektedir (<https://obilir.com/batil-inanclar-ve-turklerin-yasantilarinda-yer-etmis-batil-inanclar/>). Batıl inançlarda coğrafya, tarih ve kültüre göre farklılıklar görülmektedir. Kişiler, yapılan bu davranışların sebebini ifade edemeseler dahi buldukları ana nokta bu davranışları yaptıklarında bir rahatlama hissettiklerini belirtmeleridir (<https://www.neoldu.com/batil-inanclar-ve-cikis-noktalari-429h.htm>). Batıl inanışların geniş bir kültür çemberi içinde düşünülebileceği belirtilmektedir (Göçer, 2012). Batıl inançlar kültür ile yakından ilişkilidir. Batıl inançlar çoğu zaman ulusal sınırları aşmaktadır lakin birtakım hallerde aşırı yerelleşmiştir (<https://www.turizmgunlugu.net/dunya-yasaminda-batil-inanis-mekanlari>).

Batıl inançlar, kişinin bilinmeyen karşısında duyduğu güvensizlik, kaygı ve gerilimden kaynaklanmaktadır. Bilimsel bilginin olmadığı ve hayata ilişkin nesilden nesile aktarılan bilginin de henüz noksan ve yetersiz olduğu ilk çağlarda batıl inançlar kişinin doğadaki ve sosyal hayattaki değişimleri, belirsizlikleri ve tehlikeler ile dolu olan hayatı kavrama, yorumlama ve kendi hayatını kontrol etme, düzenleme ihtiyacını karşılamaktaydı. Batıl inançlar da ilk çağlardan başlayıp, kişinin yetiştiği kültürel ortamda öğrenilmiş, bir sonraki nesile aktarılmış ve çağlar süresince kimi zaman değişip biçim değiştirerek, kimi zaman aynı kalarak hâlihazıra değin gelmiştir. Hâlihazırda halen devam eden batıl inanışların gerisinde genellikle ilk çağlardan gelen fikir ve inanışların kalıntıları bulunmaktadır. Batıl inançlar sorgulanmadan, doğruluğu test edilmeden duyulduğu, öğretildiği biçimiyle kabul edilen, doğruluğuna inanılan fikirlere dir. Bilimin kişinin yaşamını basitleştirdiği, pek fazla bilinmeyene açıklama getirdiği bir çağda bu çeşit batıl fikir ve inanışlar insanın davranışlarını belirlememelidir. Batıl inançlardan kurtulmak için insanın bilgilenmesi ve çözemediği günlük hayat problemleri karşısında baş etme becerilerini geliştirmesi gereklidir. Zira eski çağlarda hayatta bir işlevi olan, işe yarayan bu çeşit inanışlar, bugün artık bilimin ifade ettiği hakikatlerle örtüşmediği için boş inanışlar olarak kişinin hayatını sınırlamakta ve kişinin hakikatlerle, etrafıyla uyumunu olumsuz yönde etkileyebilmektedir (<https://www.e-psikiyatri.com/batil-inanclar-nasil-etkiliyor>).

Kabul olunması istenen dilek için türbe çevresinde yer alan ağaç veya otlara bez parçası bağlamak, buralarda kurban ya da horoz gibi adak kurbanları kesmek, buralarda yemek ikramlarında bulunarak hastalığa şifa ummak, var ise etraftaki dilek taşlarına ve mermer çeşidi taşlara taş ve madeni para çeşidinden cisimler tutuşturmak ve yapışması halinde isteklerin gerçekleşeceğine inanmak, malın bereketlenmesi için buralara para atmak, çocuk sahibi olmak isteyenleri din büyüğü kabul edilen kişiye veya türbeye götürüp onlara muska yazdırmak en çok ilgi gören batıl inançlardır (Er, 2019, ss. 33-34).

Ölen kişilerin türbelerine ziyaret gerçekleştirerek onlardan yardım beklemek de batıl ve hurafedir. Dileklerin yerine gelmesi ya da hastalıktan kurtulmak amacı ile türbelere mum yakmak, taş yapıştırmak, bez bağlamak ve adak adamak suretiyle ölen kişilerin maneviliğinden medet ummak da batıl ve hurafi inançlardandır (<https://dergi.diyamet.gov.tr/makaledetay.php?ID=6271>).

Turizm ve Batıl İnançlar İlişkisi Üzerine

Çoğunlukla dinin dünya kurma ve koruma misyonu, içerisinde bazı dinsel inanç ve uygulamaları da ihtiva eden mukaddes mekânlarda gerçekleşmektedir. Mukaddes mekânların ilk sırasında ise, dinsel kimliğiyle ön plana çıkan ve toplulukta ismine seyyit, şeyh, âlim, evliya, ermiş denen şahsiyetlerin yattıkları alanlar, türbeler, kümbetler ve yatırlar gelmektedir. Halk nazarında söz konusu yerlerin ayırıcı niteliği, orada yatanların hayatlarını tanıya adanmışlardır. Dolayısı ile manevi kuvvet olduğuna inanılan bu şahsiyetlerin gömülü oldukları alanların da dinsel bir hüviyeti bulunduğu için halk, söz konusu alanları tavaf ederek, arzularını ve sıkıntılarını ifade etmek suretiyle dualarda bulunabilmektedir. Teşbihte hata olmazsa, ziyaret alanlarını bir terapi merkezi olarak düşünmek mümkündür. Bu alanlar, her ne denli birtakım batıl inançların sergilendiği ve dinin özüne aykırı bazı ritüellerin yapıldığı merkezler olarak görülse de, nihayetinde kişilerin ziyaret ederek huzur bulduklarını belirttikleri alanlar da olabilmektedir. Bundan dolayıdır ki, kişiler asırlardır türbelere ziyaret gerçekleştirmeye, orada adaklar adamaya, çeşitli dilekler için dualarda bulunmaya gayret gösterdikleri için söz konusu alanlar, her daim bir çekim merkezi olma niteliğini muhafaza etmiştir (Duman ve Kimya, 2019).

Bugün İslam ülkelerinde, özellikle de Türk dünyasında binlerce mezar; baba, dede, ermiş, veli türbesi olarak mukaddes sayılmıştır (Durbilmez, 2018). Bunlara yoğun derecede saygı gösterilmektedir. Birden fazla dağ, kaya, pınar ve ulu ağaçlar mukadesleştirilmiştir. Bunlara İslamiyet'e uygun olmayan

Turizm ve Batıl İnançlar

dualar, adaklar, bereket, şefaât, şifa ve kısmet talepleri yapılagelmiştir. Bu çeşit inanışların birden fazla ibretli sahnelerine halk arasında rastlanabilmektedir. Ne yazık ki bu gibi uygulamalar, merasimleri artırmak suretiyle dinsel vazifelerin çoğalmasına, birden fazla kişinin ibadetten ve dinden soğumasına, dolayısı ile İslâm'ın tatbiki güç bir din haline dönüşmesine neden olmaktadır (<https://dergi.diyamet.gov.tr/makaledetay.php?ID=12747>).

Hâlihazırda medyum, büyücü, cinci ve ermiş gibi sıfatlar ile hatırlanan bazı kişilerin buldukları alanlar ya da yatır, türbe ve adak alanı gibi alanlar, sıkıntısına deva, hastalığına şifa arayan kişilerle dolarak taşmaktadır. Buralara gelen kişiler çoğunlukla fakir, çaresiz ve bilgisiz kişilerdir. Türbeler ve çevre halkı arasında genelde manevi bir ilişki söz konusudur. Topluluk, türbenin manevi kişiliğinde kurtarıcı bir kuvvetin varlığına inandığından dolayı türbelere bu anlayışla yaklaşım gösterilmektedir. Türbeler, bilhassa perşembe günü akşam namazına değin ziyarete gelen kişilerle dolarak taşmaktadır. Burada hastasına şifa arayan, çocuğunun olmasını, çocuğunun üniversiteyi kazanmasını, kızının evlenmesini, ticari işlerinin düzelmesini arzu eden vs. biçiminde uzayarak giden bir talep farklılaşması vardır. Bu talep, arz mekanizmasının çalışmasını sağlayınca, bu durumdan çıkar elde etmek isteyen insanlar devreye girmektedirler. Ne yazık ki bunlar bu alanların çevresini bir pazar alanı gibi değerlendirmektedirler. Türbede medfun şahıs ile ilgili ortaya çıkarılan bazı hayret verici ve esrarlı mitolojik nitelikleri aranarak bulunmakta, piyasadaki talep böylece karşılanmaya çalışılmakta, yok ise uydurulmaktadır. Bunu gerçekleştirenler kimi zaman türbedar, kimi zaman çevredeki esnaf kimi zaman da kişilerin gelip gitmelerinden memnun olan bölge halkıdır (<https://dergi.diyamet.gov.tr/makaledetay.php?ID=12747>).

Anadolu'nun hangi yerine gidilirse gidilsin, herhangi bir ermişe isnat edilen türbe, mezar, ayrıca bir ağaç, pınar, kaynak görmek mümkündür. Türkiye, yatır kültürünün nispeten canlı olarak görüldüğü bir alandır. Örneğin; gerçekleştirilen araştırmalara göre, Türkiye genelinde toplam 1.263 türbe vardır. Türbelerin 316 tanesi (%25,02) kentlerde, 947 tanesi (%74,98) ise ilçelerde yer almaktadır. 1.263 türbenin 173'ü (%13,70) ziyarete uğramamaktadır. Ziyaret gerçekleştirilmeyen türbelerin dışında kalan 1.090 (%86,30) türbeyi senede ortalama 18.967.990 kişi ziyaret etmektedir (<https://dergi.diyamet.gov.tr/makaledetay.php?ID=12747>).

Türkler Müslüman olduktan sonra da batıl inançlarını tümüyle bırakmamışlardır. Evliya saydıkları ulu insanların türbelerine, orada bulunan ağaçlara veya o yörede yer alan birtakım kayalara çaput bağlamak suretiyle eski adetlerini Müslümanlaştırmak istemişlerdir. Hâlbuki böyle bir adet

İslamiyet'te bulunmamaktadır (https://paranormalturkiye.wordpress.com/batil-inanclar/). Anadolu'da ağaçlara bez, paçavra bağlamakla dileğinin olacağına inanılan pek fazla alan bulunmaktadır (https://paranormalturkiye.wordpress.com/batil-inanclar/). Bu alanlara gerçekleştirilen ziyaret sayısının oldukça fazla olduğu düşünülmektedir.

Hıdırellez'i, Nevruz'u, Noel'i kutlamak, sıkıntı ve dilek için yatırlarda yer alan ağaçlara çaput bağlamak, türbelere mum dikmek, cenazeyi yüksek sesle tekbirle ya da marşla götürmek, matem işaretleri taşımak, çelenk götürmek caiz görülmesi de yaygındır (https://paranormalturkiye.wordpress.com/batil-inanclar/).

Hıdırellez, Nevruz ve Noel kutlamaları, turizm hareketlerinin canlanmasına katkı sağlamaktadır. İnsanlar bu kutlamaların gerçekleştirildiği zamanlarda toplumsal, ekonomik, kültürel ve turistik anlamda önemli kazanımlar elde etmektedirler.

Seyahat, turizm ve batıl inançlar dendiği zaman akıllara gelen ve bu iki kavramla ortak bir paydada buluşan önemli bir unsurdur. Bu noktada da, seyahat kapsamında batıl inançlar ilgili birtakım bilgiler aşağıdaki tabloda (Tablo 1) verilmektedir.

Tablo 1. Seyahat Kapsamında Batıl İnançlar

Seyahat Kapsamında Batıl İnançlar	
İl	Açıklama
Afyonkarahisar	* Leylekler geldiği zaman havada uçarken ilk gören kişinin o sene fazla gezeceğine veya yolculuk yapacağına, gurbete gideceğine inanılmaktadır. Leylekler geldiği zaman havada değil de yerde ilk gören kişinin o sene hiçbir yere gidemeyeceğine inanılmaktadır.
Ağrı	* Salı günü seyahate çıkmanın uğursuzluk getireceğine, seyahatte ulaşılmak istenen yere ulaşamayacağına inanılmaktadır.
Balıkesir	* Yolda giden bir kişinin önüne tavşan çıkar ise, yolcuya uğursuzluk getireceğine inanılmaktadır.
Çankırı	* Bir yolcunun, yolda tavşan görmesinin uğursuzluk getireceğine inanılmaktadır.
Kahramanmaraş	* Cuma günü seyahate çıkmanın uğursuzluk getireceğine inanılmaktadır.
Malatya	* Seyahat durumunda tavşanın yoldan geçmesinin uğur, tilkinin yoldan geçmesinin uğursuzluk getireceğine inanılmaktadır.
Nevşehir	* Geceleeri Göreme'ye gidilmemesi gerektiğine, zira Göreme'nin bir peri bekçisinin bulunduğuna inanılmaktadır.
Niğde	* Salı günü yola çıkmanın uğursuzluk getireceğine inanılmaktadır. * Evden yolcu çıkınca akabinde ev süpürülmez ve bir kova su dökülür ise, yolcunun su gibi akarak gideceğine ve su gibi akarak geleceğine inanılmaktadır. * Yola çıkan kişinin ardından aynaya su dökülür ise, yolcunun yolunun aydınlık olacağına inanılmaktadır.

Turizm ve Batıl İnançlar

Trabzon	* Sümela Manastırı'nın yukarısında bulunan kayadan damlayan suyun mukaddes olduğuna ve sağaltım kuvveti olduğuna inanılmaktadır. Meryem Ana, Kur'an-ı Kerim'de de ismi geçtiği için Müslümanlarca da mukaddes sayılarak ziyaret edilmektedir.
Zonguldak	* Köstepe Dede Yatırı, kısmet arayanların, iş kurmayı arzu edenlerin, bir seyahate çıkacak olanların istek ve dileklerini gerçekleştirdiğine inanılmaktadır. Buraya ziyaret gerçekleştirenlerin niyetlerinin gerçekleşip gerçekleşmeyeceğinin bildirileceğine de inanılmaktadır.

Kaynak: <https://www.nkfu.com/turkiyedeki-batil-inanclar-bolge-bolge-il-il-hurafeler-bos-inanislar/> kaynağından uyarlanarak tablolaştırılmıştır.

Yukarıdaki tablodan (Tablo 1) da anlaşılacağı üzere seyahat kapsamında pek çok batıl inancın varlığı söz konusudur. Bu batıl inançların insanların düşünce ve hareketlerini etkileyebileceği düşünülmektedir.

Batıl inançlara değinen sinema filmlerini görmek mümkündür. Bu tür filmlerde kullanılan birtakım nesnelere batıl inançlara işaret etmektedir. Özellikle korku filmlerinde batıl inançları çağrıştırmaya ögelere yer verilmek, bu sayede de insanların seyir zevkinin ve heyecan-adrenalinin artırılmak istendiği düşünülmektedir.

1980'lerden hâlihazıra bilhassa slasher ve teen slasher çeşidindeki filmler uğursuz nesnelere kullanmayı sürdürmektedir. Çekiç, testere, bıçak gibi fallik objeler kadın kurbanın öldürülmesinde değerlendirilir. "13. Cuma", "Halloween", "Elm Sokağı Kâbusları" gibi seri filmler, silah yerine fallik cinayet objelerinin değerlendirildiği filmlerdir. Güney Gotiği'nin mabedi ev bazı zamanlar kampa da dönüşebilir. Adı sayılan bu filmlerde kapı, ayna ve merdiven gibi simgesel manalarda da okunabilecek bölmeler yer alır (Özgör, 2020, s. 517).

Birtakım sayıların uğurlu, birtakım sayıların da uğursuz kabul edilmesi tüm yeryüzünde yaygın bir inançtır (Aydın, 2019; Durbilmez, 2010; Durbilmez, 2019). Korku filmlerinde bilhassa Hristiyanlığa ilişkin bir batıl inanç olan 13 sayısının uğursuzluğu, slasher alt çeşidinde insanların karşısına çıkar. Korku sinemasının köşe taşlarından bir tanesi olan 13. Cuma filmi bu batıl inancı daha iyi anlayabilmek bakımından önem arz etmektedir. Sean S. Cunningham tarafından ilk olarak 1980 senesinde sinemada yer alan 13. Cuma filmi, kamp için gittikleri gölde bir grup gencin başına gelen felaketleri anlatmaktadır. Filmde bulunan nesnelere, merdiven ve sandalye gibi tahtadan yapılmış kamp eşyalarıdır. Ataerkil, kökenci bir ideoloji filme hâkim iken, aile kurumuna tehdit teşkil eden gençler fallik objelerle öldürülmektedirler (Özgör, 2020, s. 516).

İstatistiksel olarak bugünün kötü etkisinin az olduğu gözlemlense de efsaneye olan inanç halen kayda değer bir konuma sahiptir. Kuzey Caroline Asheville Stres Yönetimi ve Fobi Enstitüsü, ABD'de 17-21 milyon arası

kişinin 13. Cuma korkusunun olduğunu tespit etmiştir. Bu fobinin ABD’ye 800-900 milyon dolara mal olduğu saptanmıştır. Nedeni ise, bugünde kişilerin seyahat etmemeleridir (<https://www.posta.com.tr/13-cuma-ugursuz-mu-haber-fotograf-311249-6>).

13. Cuma’dan korkmak, o denli yaygın bir davranış şeklidir ki buna alanyazında “on üçüncü cuma fobisi” manasında Latince “Paraskevidekatriaphobia” denmektedir (<https://www.posta.com.tr/13-cuma-ugursuz-mu-haber-fotograf-311249-8>).

12 filme konu olan 13. Cuma sinema için de güzel bir kaynak olmuştur. 13. Cuma konulu filmler şunlardır: “-Friday the 13th (3 1 bölüm) -Friday the 13th: A New Beginning / Friday the 13th Part V (1985) -Jason Lives: Friday the 13th Part VI (1986) -Friday the 13th Part VII: The New Blood (1988) -Friday the 13th Part VIII: Manhattan (1989) -Jason Goes to Hell: The Final Friday (1993) -Jason X (2001) -Freddy vs. Jason (2003) -Friday the 13th (2009)” (<https://www.posta.com.tr/13-cuma-ugursuz-mu-haber-fotograf-311249-8>).

Resim 1. 13. Cuma Film Serisi

Kaynak: <https://www.posta.com.tr/13-cuma-ugursuz-mu-haber-fotograf-311249-8>

Festivaller, turizm açısından önemlidir ve festivaller sayesinde önemli ekonomik gelirlerin sağlandığı bilinmektedir. Festivallere konu olan birtakım batıl inançların bulunduğu düşünülmektedir. Bu duruma bir örnek vermek uygundur. Bu örnek aşağıda belirtilmektedir.

- **Kunduz Festivali**

Turizm ve Batıl İnançlar

Bir kunduzun hava durumunu tahmin edeceği inancına göre; kunduz şayet gölgesini görür ise bahar erken gelecek, göremez ise 6 hafta daha kış sürecektir. Kanada ve Amerika Birleşik Devletleri'nde olabildiğince yaygın olan bu festivalin en meşhuru, aşağıda resmi (Resim 2) görülen aynı adlı filme de konu olan Pennsylvania'daki Punxsutawney Phil'dir. Geçmişteki meteorolojik bilgilere bakıldığında, Punxsutawney Phil'in esasen çok başarısız olduğu görülebilir. 100 senede yalnızca 39 kez doğru kararı vermeyi başaramıştır (<https://www.msn.com/tr-tr/yasam/yeni/bat%C4%B1l-inan%C3%A7lar-ve-lanetler/ss-BBifT9I#image=24>).

Resim 2. Kunduz Festivali ile İlgili Bir Şekil

Kaynak: <https://www.msn.com/tr-tr/yasam/yeni/bat%C4%B1l-inan%C3%A7lar-ve-lanetler/ss-BBifT9I#image=24>

Dünyadaki bazı alanlar ve batıl inançları ile ilgili bilgiler şu şekilde ifade edilebilir:

- **Las Vegas (ABD)**

Son teknolojiye sahip 30 kumarhanesi ve her sene yaklaşık olarak 40 milyon turistin geçtiği Vegas, garip batıl inançların eridiği bir potadır. Çoğu, belli bir renk giymek ya da masada belli bir açıda oturmak gibi oyunlar ile ilgilidir (<https://www.turizmgunlugu.net/dunya-yasaminda-batil-inanis-mekanlari>).

Sayılar ve çeşitlemeler etkileyicidir, tek başına poker oyununda, ilk elden kazanmak ve aynı elbiseleri giymek gibi birden fazla kişinin inandığı altı temel batıl inanç bulunmaktadır. En ilginç olanı ise, bu alışkanlıklar Asya'nın oyun cenneti Makao'dan gelen profesyoneller ve turistler ile karşılaştırılabilir (<https://www.turizmgunlugu.net/dunya-yasaminda-batil-inanis-mekanlari>).

- **Hong Kong (Çin)**

Hong Kong, yeryüzünün önde gelen finans piyasalarından birine ev sahipliği etse de, bütün yöresel halk yatırım tahminlerine ve borsa

değişimlerine güvenmemektedir. Milyonlarca ziyaretçi çoğunlukla, hem yöresel halkın hem de ziyaretçilerin ziyaret gerçekleştirebilecekleri falcı tezgâhları ve dükkânlarla dolu olan “Kowloon” gibi alanlara akın etmektedir (<https://www.turizmgunlugu.net/dunya-yasaminda-batil-inanis-mekanlari>).

Buradaki batıl inanışların çoğu, yemek çubuklarını bir kâsede dik bırakmamak ya da bir doğum günü pastasını ne denli derinden kesmek gibi gündelik hayata ilişkindir. Diğerleri, uygun armağanları kapsamaktadır (saat ve ayakkabılardan uzak durulması gerektiği ifade edilmektedir). Kâr marjlarına ilişkin tek bir yaygın batıl inanç bulunmaktadır; o da ne pahasına olursa olsun 4 numaradan kaçınmaktır (<https://www.turizmgunlugu.net/dunya-yasaminda-batil-inanis-mekanlari>).

• Rio de Janeiro (Brezilya)

Rio de Janeiro, yeryüzünün kültürel yönden en çeşitli alanlarından biridir. Bu sebeple, mevcut adetler kente ve etrafındaki alanlara hastır. Yöresel bir meta, tehlikeyi atlatmak için muhafaza edici bir muska vazifesi gören küçük bir kaya ya da kristal olan “figa”dır. Fakat unutulmamalıdır ki, bunlar sadece armağan edilmelidir, insanlar asla kendileri için satın almamalıdır (<https://www.turizmgunlugu.net/dunya-yasaminda-batil-inanis-mekanlari>).

Öbür batıl inançlar biraz düşünmeyi gerektirmektedir. Örneğin; şanssızlığın önüne geçmenin bir yolu, bir yere sağ ayakla girmek ve çıkmaktır. İnsan ekstra dikkatli olmak için aynı kapıdan bir yere girerek çıkmaya da özen gösterebilir (<https://www.turizmgunlugu.net/dunya-yasaminda-batil-inanis-mekanlari>).

• Moskova (Rusya)

Ülkenin (Rusya) her tarafından gelen halk gelenekleri, Rusya'nın başkenti Moskova'da kök salmıştır. Turistlerin bir ziyarette fark edecekleri en yaygın şey, bir kapıdan el sıkışmak ve diğer bir insanın üzerine basmaktır. Birincisini, çevrede dolaşırken fark edebilirler; ikincisi ise, kalabalık bir trende çok belirgin duruma gelecektir. İkisi de uğursuzluk sayılmaktadır (<https://www.turizmgunlugu.net/dunya-yasaminda-batil-inanis-mekanlari>).

Moskova'daki başka batıl inançlar, bilhassa gezginlere ilişkin olacaktır. Birincisi, yolculuğa çıkmadan evvel bir dakikalık saygı duruşunda bulunmaktır; iyi şans olarak kabul edilmektedir fakat aynı sürede birinin kayda değer bir şeyi anımsamasına da yardımcı olabilmektedir. Diğer bir batıl inanç, bir sonraki varış noktasına erişene değin birinin arkasından temizlik yapmaktan kaçınmaktır. Moskova'da yöresel halk bir saatten çok beklemeyebilmektedir lakin daha kırsal alanlarda tam bir gün beklemek

Turizm ve Batıl İnançlar

adettendir (<https://www.turizmgunlugu.net/dunya-yasaminda-batil-inanis-mekanlari>).

• Varanasi (Hindistan)

Yerli ve yabancı turistler tarafından Hindistan'da en fazla ziyaret gerçekleştirilen alanlardan biri olan Varanasi, bir eritme potasıdır. Bu metropolü yakın alanlardan ayırt eden kente has birkaç batıl inanç vardır, esasen, belli batıl inançları yok etmeye çalışan "*Rasyonalistler*" hareketi vardır (<https://www.turizmgunlugu.net/dunya-yasaminda-batil-inanis-mekanlari>).

İlginç bir inanç, bir işletmenin içerisine acı biber ve limon asmanın iyi talihi çekmeye yardımcı olacağıdır. Acı biber ve limon ve büyük paralar getirmeyebilmekte lakin küçük böcekleri ve belirli parazitleri savuşturmaktadır (<https://www.turizmgunlugu.net/dunya-yasaminda-batil-inanis-mekanlari>).

• Covadonga (İspanya)

İspanya'daki Covadonga Bazilikası, turistlerin akın ettikleri bir alandır. Covadonga'nın çevresinde bir mağara bulunmakta, mağaranın arkasında şelale ve bir havuz yer almaktadır. Ziyaretçiler bu alanda dilek dilemektedirler (<https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=11>).

Resim 3. Covadonga Kutsal Mağarası

Kaynak: <https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=11>

• San-Zhi (Tayvan)

Tayvan'ın kuzeyinde bulunan San-Zhi, batıl inançlara yenik düşerek terk edilen bir yerleşkedir. San-Zhi, yüksek gelire sahip kişilere hizmet göstermeyi amaçlayan bir tatil köyü yerleşkesiyken, inşaat esnasında görülen ölümcül kazalar neticesinde ortaya çıkan korku öyküleri, öbür işçilerin buranın lanetli bir alan olduğuna inanmalarına sebebiyet vermiştir. İşçilerin düzenli çalışmamaları sebebiyle aksayan iş planı inşaat yatırımcılarının geri çekilmelerine neden olurken, kötü öyküleri nedeniyle de yapılar alıcı bulamamıştır. Durum böyle olunca zamanının belki de nadir fütüristik mimari örneklerinden biri olacak olan bu tatil köyü projesi, içerisinde kimse yaşamadan durdurulmuştur. Hayalet öyküleri o denli etkili olmuştur ki, bölge yarım kalan inşaat haliyle tümüyle terk edilmiş; yapılan bölümler yıkılmamış, yerine yeni inşaat yapılmamıştır. San-Zhi, renkli alüminyum strüktürleri, su kaydıraklı yapay gölü, özetle bütün endamıyla bugün hala varlığını korumaktadır (<https://marmaralife.com/2017/06/15/yalniz-mekanlar/>).

• Yaratık Heykelleri (Fransa)

Aşağıdaki resimde (Resim 4) Paris'teki Notre Dame Katedrali'nin üstündeki heykeller görülmektedir. Bu heykeller, esasen binayı kötülüklerden muhafaza etmek için konulmaktadır. Lakin aynı sürede çok pratik bir fonksiyonları daha vardır. Kiliselerin çatılarında biriken yağmur suları heykellerin ağızlarından dışarı dökülmektedir (<https://www.msn.com/tr-tr/yasam/yeni/bat%C4%B1l-inan%C3%A7lar-ve-lanetler/ss-BBifT9I#image=20>).

Resim 4. Yaratık Heykelleri

Kaynak: <https://www.msn.com/tr-tr/yasam/yeni/bat%C4%B1l-inan%C3%A7lar-ve-lanetler/ss-BBifT9I#image=20>

• Bethesda Çeşmesi (ABD)

Amerika Birleşik Devletleri'nin New York şehrinde bulunan Central Park'taki Bethesda Çeşmesi'ne her sene dilek dilemek amacıyla fazla sayıda

Turizm ve Batıl İnançlar

kişi akın etmektedir (<https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=1>). 100 seneyi aşkın zamandır bulunan çeşmeye bozuk para atarak dilek tutulduğunda dileğin kısa zamanda gerçekleşeceğine inanılmaktadır (<https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=2>).

Resim 5. Bethesda Çeşmesi

Kaynak: <https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=1>

• Trevi Çeşmesi (İtalya)

İtalya'nın başkenti Roma'da yer alan, Aşk Çeşmesi olarak da bilinen ünlü çeşme, Trevi Çeşmesi'dir. Çeşmeye arka taraflarını dönüp sol omuz üstünden para atanların kente bir gün kesinlikle yeniden geleceğine inanılmaktadır (<https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=3>). İnanışa göre, şayet iki bozuk para atılırsa, gerçek aşkı bulma şansının artırılacağına, üç bozuk para atılırsa evlenilebileceğine inanılmaktadır (<https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=4>).

Resim 6. Trevi Çeşmesi

Kaynak: <https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=3>

• **Gefion Çeşmesi (Danimarka)**

Danimarka'nın başkenti Kopenhag'da bulunan Gefion Çeşmesi, Avrupa'da dileklerin gerçek olduğuna inanılan alanlardandır (<https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=5>).

Resim 7. Gefion Çeşmesi

Kaynak: <https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=5>

• **Meryem Ana Evi (Türkiye)**

İzmir-Selçuk yakınlarında bulunan Meryem Ana Evi, tarihsel önemiyle olduğu kadar dileklerin gerçeğe dönüştüğü düşünülen alanlardan biri olduğuyula da ünlüdür. İnanışa göre; kâğıtların üstüne yazılan ve Meryem Ana

Turizm ve Batıl İnançlar

Evi'nin duvarına asılan dilekler, aynı sürede buraya gelindiğinde dikkatleri çekecek ilk ayrıntılardan biri olacaktır (<https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=7>). Meryem Ana Evi ayrıyeten Hristiyanlar için dünyanın en mukaddes alanlarından biridir. (<https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=8>).

Resim 8. Meryem Ana Evi'nin Duvarına Asılan Dilekler

Kaynak: <https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=7>

• Swann Çeşmesi (ABD)

Philadelphia, Logan'da yer alan Swann Çeşmesi, 1924 senesinde yapılmıştır (<https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=9>). İnanışa göre dileğin kabul olması için çeşmede yer alan dört heykele de dokunmak gerekmektedir (<https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=10>).

Resim 9. Swann Çeşmesi

Kaynak: <https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=10>

• **Yasak Şehir (Çin)**

Başka bir dilek noktası, Çin'in eski devirlerindeki Eski Çin İmparatorluk Sarayı'nda yer alan "Yasak Şehir"dir (<https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=12>). Sarayın içerisindeki istek salonunda suya para atılıp dilek dilenmektedir (<https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=13>).

Resim 10. Yasak Şehir

Kaynak: <https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=12>

Turizm ve Batıl İnançlar

• Clootie (İskoçya)

İskoçya Clootie’de yer alan bu alanda (Resim 11) dilek dilemek isteyenlerin yanlarında bez götürmeleri gerekmektedir (<https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=14>). Bir parça bez asılıp dilek dilendiği bu alanda (Resim 12) bez kuyu yakınındaki ağaçlara asılırsa hastalıktan kurtulacağına inanılmaktadır (<https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=15>).

Resim 11. Clootie’de Bir Alan

Kaynak: <https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=14>

Resim 12. Clootie’de Bir Alan

Kaynak: <https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=15>

Dünya üzerinde pek çok alanda batıl inançlar ile ilgili eylemlerin gerçekleştirildiği bilinmektedir. Gerçekleştirilen bu eylemlerin, doğrudan ve/veya dolaylı olarak turizm hareketlerinin (özellikle de ulaşım konusunda) canlanmasına katkı sağladığı düşünülmektedir. İnsanlar ayrıca, gerçekleştirdikleri bu eylemler öncesi, esnası ve sonrasında yeme-içme, ulaşım, konaklama, boş zaman değerlendirme ve eğlence istek ve gereksinimlerinde bulunabilmekte ve bunları gerçekleştirebilmektedirler. Bireyler batıl inançları gereği bu tür eylemleri gerçekleştirdiklerinde istek ve beklentilerinin yerine getirileceğine inanmaktadırlar. Bu açıdan bakıldığında insanların batıl inançları, toplum içerisinde kendine önemli bir yer edinmekte, süreklilik arz eden bir yapıya sahip olarak varlığını güçlendirmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Sinema ve televizyonculuk sektörlerinin oluşturduğu bazı yapımlarda da değinilen batıl inanç konusu, günümüzde insan hayatını önemli derecede etkilemektedir. Dünya üzerinde pek çok insanın ilgi gösterdiği batıl inançlar, ulusal ve uluslararası ölçekte büyük bir potansiyele sahiptir. Dünya üzerinde pek çok insanın batıl inançlara ilgi göstermesinin, batıl inanç konusunun popülerleşmesini sağladığı ve bu kapsamda dikkatleri üzerine çektiği düşünülmektedir. Batıl inançlar çok eski zamanlardan bu yana varlığını devam ettirmiştir ve günümüzde de varlığını devam ettirmektedir.

Turizm ve batıl inançlar arasında önemli bir ilişkinin varlığı söz konusudur. Seyahat ile ilgili birtakım batıl inançların, insanların seyahat etme davranışlarını etkilediği düşünülmektedir. Turizm alanı adına batıl inançların büyük bir potansiyele sahip olduğu, insanlar tarafından batıl inanç temelli gerçekleştirilen seyahatlerden anlaşılmaktadır. Bu seyahatlerin ise ziyaret edilen bölge/ülke/şehir adına pek çok etki meydana getirebileceği aşikârdır. Bu seyahatlerden kaynaklı oluşabilecek her türlü etkinin iyi analiz edilmesi ve bu doğrultuda uygun adımların atılması gerektiği düşünülmektedir.

İnsanların batıl inançlarını gerçekleştirmek amacıyla doğal, tarihi, dini, turistik vb. alanlara ziyaret gerçekleştirdikleri bilinmektedir. Batıl inançların insanların seyahatlerinde doğrudan ve dolaylı olarak etkileri mevcuttur. Bu etkiler insanları yoğun ve güçlü bir şekilde kuşatmakta, onları seyahat hareketi gerçekleştirmeye motive etmekte ve bu doğrultuda insanları yönlendirmektedir.

Turizm ve Batıl İnançlar

Batıl inançlar turistik bakış açısı kapsamında ele alındığında, bu tür inançların turizmin odak noktasında bulunan turistlerin üzerinde çokça bir etkisinin olduğunu ifade etmek yerinde ve doğru bir karar olacaktır. Batıl inançlar turizm olgusu üzerinde gelir azaltıcı ya da gelir artırıcı bir etki yaratabilmektedir. Örneğin; batıl inançlar insanların seyahatlerinin ve turistik ürün-hizmet alımlarının azalmasına neden olabilir ya da tam tersine bunların artmasını sağlayabilir. Bu durumun, batıl inançların insanlar tarafından benimsenmesi ve ilgi görmesinde pek çok değişik unsurun etkili olması ve bu unsurların kişiler üzerinde farklı etkiler uyandırmasından dolayı kaynaklandığı düşünülmektedir.

Öneriler

- Dünya üzerinde en fazla dikkat çeken, en ilginç batıl inançların insanların sosyal davranışları üzerine etkileri araştırılabilir.
- Batıl inançların ortaya çıkışında ve şekillenmesinde toplumsal zihniyetin rolü irdelenebilir.
- Batıl inançların toplum ilişkilerindeki yeri üzerine bir araştırma gerçekleştirilebilir.
- “*Kişisel gelişim ve batıl inançlar ilişkisi*” isminde bir derleme çalışması yapılabilir.
- Dünya üzerinde pek çok sayıda batıl inançların varlığı bilinir. Bu batıl inançların, psikoloji ve sosyoloji disiplinlerinin yaklaşımlarıyla değerlendirilmesi sağlanabilir.
- Turistlerin seyahat konusuna ilişkin batıl inançlarının bulunup bulunmadığı, şayet var ise bunların ne veya neler olduğu turistik davranış kapsamında ayrıntılı olarak ele alınabilir.
- “*Dini inanç ve batıl inançlara yönelik genel perspektiften inanç odaklı bir değerlendirme*” isimli bir araştırma yapılabilir.
- “*Öznellik ve batıl inançlar: kavramsal bir yaklaşım*” isimli araştırma ortaya çıkarılabilir.
- Batıl inançlar kişiler arasında farklılık gösterebilmektedir. Bu farklılığın altında pek çok unsurun yattığı düşünülmektedir. Kültür, coğrafya, tarih, din, inanç yapısı, kişisel ve sosyal yaşam tarzı, istek ve gereksinimler, fiziki-psikolojik-sosyolojik birtakım haller vb. gibi pek unsurun bu kapsamda örnek olarak verilebileceği ve çalışma kapsamında değerlendirilebileceği düşünülmektedir. Söz konusu unsurlar tespit edilerek, bu tespitlere bir araştırma kitabında olabildiğince ayrıntılı olarak yer verilebilir. Bu çalışmanın literatüre faydalı olacağı ve alanında büyük bir merak duygusu uyandıracığı ifade edilebilir.

• Geçmişten günümüze batıl inançlar ve insanların düşünce-davranışları üzerine etkileri ele alınabilir.

• “*Batıl inançların turizm sektörüne etkileri: turizm çalışanları örneği*” isimli bir araştırma, yarı yapılandırılmış görüşme formu tekniği değerlendirilerek yapılabilir.

• Batıl inançlara konu olan turistik alanların tarihi gelişim sürecinin psikolojik ve sosyolojik temellerine değinilebilir.

• Batıl inançların kültür ve inanç turizmi hareketleri üzerindeki mevcut ve potansiyel etkileri araştırılabilir.

• Batıl inançların turistlerin turistik ürün-hizmet alım kararlarına etkileri görüşme formu tekniği ve doküman analizi tekniğiyle araştırılabilir.

• Batıl inanç alanlarına yapılan yolculuklar üzerine bir araştırma girişiminde bulunulabilir. Örneğin; insanların batıl inanç alanlarına giderken içerisinde bulunduğu ruh hali ile batıl inanç alanlarından dönerken içerisinde bulunduğu ruh halinin seyahat tecrübesi ve memnuniyeti kapsamında karşılıklı olarak analiz edilmesi adına bir çalışma girişiminde bulunulması önerilmektedir.

• Yöresel, ulusal ve uluslararası ölçekte batıl inançlara konu olan önemli turistik alanların envanterinin çıkarılması, ayrıca da bu turistik alanlara yönelik batıl inançların derinlemesine ele alınması ve hemen akabinde de sağlanan bilgilere bir araştırma kitabında yer verilmesi önerilmektedir.

• Birçok zekâ türü vardır. Bunlardan biri de duygusal zekâdır. Duygusal zekâsı yoğun olan kişilerin diğer zekâ türü ya da türleri yoğun olan kişilere göre batıl inançlara daha fazla inandıkları düşünülmektedir. Bu kapsamda bir veya birkaç hipotez ortaya konup, anket tekniği kullanıp, nicel yöntemle sahip bir araştırma ortaya konabilir.

• İnsanları batıl inançlara yönelten birçok duygusal belirleyici vardır. Bu duygusal belirleyicilerin detaylı olarak araştırılması gerekmektedir.

• “*Batıl inançların ulusal çapta olmak üzere yöreler arasındaki benzerlik ve farklılıklarının tespit edilmesi*” adlı bir araştırma oluşturulabilir.

• “*Dinsel çerçeveden bir değerlendirme: İslamiyet’in batıl inançlara bakış açısı*” adlı araştırma meydana getirilebilir.

• “*Paranormal videolarda görülen batıl inançların saptanması: YouTube içerik üreticileri örneği*” isimli bir araştırma yapılabilir.

• Kırsal ve kentsel alanlarda yaşayan kişilerin batıl inançlarının oluşmasında etkili olan durum ve olayların belirlenmesi ve karşılaştırılması sağlanabilir.

• Batıl inançların yayılımı konusunda ailelerin etkilerini ele alan bir araştırma meydana getirilebilir.

Turizm ve Batıl İnançlar

• Şans oyunları oynamak ile batıl inançlara daha fazla inanma eğilimi göstermek arasında bir ilişki olabileceği düşünülmektedir. Zira şans ve umut etkenlerinin yukarıda bilgisi verilen iki fiilin temel düşüncesinde yer aldığı ve birbiriyle benzerlikler taşıdığı düşünülmektedir. Bu kapsamda anket tekniği kullanılarak, farklı ve dikkat çekici bir çalışma ortaya konabilir.

• Farklı dinlere mensup kişiler ile herhangi bir dine mensup olmayan kişilerin batıl inançlara yönelik görüşleri kapsamlı bir şekilde ve karşılaştırılmalı olarak değerlendirilebilir.

• Batıl inançları çağrıştıran sembolik ürünlerin üretimi, dağıtımı ve kullanımını üzerine bir araştırma tasarlanabilir.

• *“Turistik seyahatlerde batıl inanç anlatıları ile insanlar üzerinde oluşturduğu duygu çeşitleri ve yoğunluğu”* adlı bir araştırma yapılabilir.

• Batıl inanç anlatılarına konu olan turistik öğeler ve değerlendirilme şekilleri üzerine detaylı bir araştırma ortaya çıkarılabilir.

• Yerli ve yabancı korku filmlerinde ön plana çıkan batıl inanç unsurlarının ne ya da neler olduğu ve bu unsurların film kapsamında ne şekilde işlendiği açığa çıkarılabilir.

• Turistik mekân tanıtımına ve pazarlamasına batıl inançların ne tür etki veya etkilerinin olabileceği araştırılabilir.

• Turizm konusuyla ilgili batıl inançları bulunan ve bulunmayan turistler ile turistik merak ve deneyim hususunda bir araştırma yapılabilir. Bu araştırma, batıl inanç konusuyla yoğun bir şekilde bağdaştırılabilir. Bu araştırma kapsamında yarı yapılandırılmış görüşme formu tekniği değerlendirilerek veriler sağlanabilir ve bu verilerin duygu analizi yöntemiyle analizi gerçekleştirilebilir.

• Kültürel değişimin, batıl inançların tarihi gelişimini nasıl etkilediği araştırılabilir.

• İnsanları turizme katılmaya motive eden, batıl inançlara yönelten düşüncelerin altında yatan sınırların açığa çıkarılması adına aşırı detaylı bir araştırma kitabının oluşturulması önerilmektedir.

• Günlük yaşantıda sıklıkla karşılaşılan batıl inanç sembelleri ve değerlendirilen alanları üzerine araştırma gerçekleştirilebilir.

• Turist rehberi anlatılarında yer verilen batıl inanç düşünce ve davranışlarına ilişkin bir araştırma girişiminde bulunulması önerilmektedir.

• Çeşitli toplumlara ait batıl inançların gerekli çalışmalar gerçekleştirilerek turistik bir değer haline getirilmesi, turistik, sosyolojik, kültürel ve ekonomik açılardan önemli faydalar elde edilmesine olanak sağlayacaktır.

- Turistik çekicilik faktörünün batıl inanç konusunda somut adımlar atılarak turizm alanı adına olumlu etkiler meydana getirebilecek bir konuma getirilmesi önem arz etmektedir.
- Batıl inançların turizm konusundaki tüm potansiyeli etkin ve akılcı bir biçimde değerlendirilerek ekonomik anlamda ilerleme kaydedilmelidir.
- Batıl inançlar öne sürerek insanları kandıran kişilerden uzak durulmalıdır.
- Turistik çalışmaların oluşturulması ve geliştirilmesi bakımından batıl inanç konusunda halkın nabzı yoklanabilir ve akabinde de devlet ya da özel sektör destekli stratejilerin meydana getirilmesi ve bu duruma ilişkin olarak da turizm sektörüne uygun, yenilikçi, akılcı ve hiçbir konuda hiçbir tepki almamayı esas edinen adımların atılması sağlanabilir.

Kaynakça

- Akbıyuk, T. (2021). Turizm Potansiyeli Açısından Türkiye'deki Gastronomi Müzelerinin Analizi. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Alaeddinoğlu, F. (2007). Van Halkının Turisti ve Turizmi Algılama Şekli. Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Coğrafi Bilimler Dergisi, 5(1), 1-15.
- Aracı, Ü. E. ve Koçak, N. (2014). Dezavantajlı Bireylerin Turizmde İstihdamı: İnsan Kaynakları Yöneticilerinin Algı, Görüş ve Deneyimlerinin İncelenmesi. Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi, (2), 191-205.
- Ardahan, F. (2016). Her Yönüyle Rekreasyon. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Arslan, M. (2011). Paranormalizm ve Din, Paranormal İnançın Sosyolojisi. İstanbul: İstanbul Matbaacılık.
- Avcıkurt, C. (2007). Turizm Sosyolojisi; Turist Yerel Halk Etkileşimi. Ankara: Detay Yayınları.
- Aydın, F. (2019). Uygur Halk Anlarında Sayı Simgeciliği. Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi, 44, 209-227.
- Aydın, O. (2012). Türkiye'de Alternatif Bir Turizm; Sağlık Turizmi. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, (2), 91-96.
- Bianchi, R. V. (2003). Place and Power in Tourism Development: Tracing the Complex Articulations of Community and Locality. PASOS Revista de Turismo y Patrimonio Cultural, 1(1), 13-32.
- Cam, V. (2018). Turizm Eğitimi Alan Meslek Lisesi Öğrencilerinin Turizm Eğitimini ve Turizm Sektörünü Değerlendirmeleri: Antalya İli Örneği.

Turizm ve Batıl İnançlar

(Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Cankül, D., Erbaş, A. ve Temizkan, R. (2017). Turizm Sektöründe Nitelikli İşgücüne Doğru: Turizm Diplomalılarının Sektöre Kazandırılması. *Social Sciences Studies Journal*, 3(8), 1815-1833.

Canoglu, M. ve Yaşa Özelturkay, E. (2018). Popüler Kültür, Batıl İnançlar ve Fal Baktırmak: Fal Odaklı Kafelere Giden Müşteri Profiline Belirlenmesi Üzerine Keşifsel Bir Çalışma. II. Uluslararası Multidisipliner Çalışmaları Kongresi, 4-5 Mayıs 2018, Adana, 1-20.

Çam, O. ve Avcı, M. (2021). Schwartz Değerler Sistemi Kapsamında Turist Davranışlarının Değerlendirilmesi: İstanbul Örneği. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(3), 2037-2059. DOI: 10.33206/mjss.839016.

Çam, O. ve Çelik, C. (2021). İnanç Turizmi Etkinlikleri Kapsamında Bir Değerlendirme: Cadılar Bayramı. *Tourism and Recreation*, 3(2), 118-131. DOI: 10.53601/tourismandrecreation.973921.

Çam, O. ve Çılgınoğlu, H. (2020a). Kastamonu İli Turizm Potansiyeli ve İnanç Turizminin Şehirdeki Yeri ve Önemi. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 76-90. DOI: 10.37847/tdtad.740123.

Çam, O. ve Çılgınoğlu, H. (2020b). İnanç Turizmi Merkezi Olarak Mevlana Müzesi ile Şeyh Şaban-ı Veli Külliyesi'nin Değerlendirilmesi. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 342-357. DOI: 10.37847/tdtad.739933.

Çam, O. ve Çılgınoğlu, H. (2020c). İstanbul'da Gerçekleştirilen Terör Saldırıların İncelenerek Bu Destinasyonun İmajının Turistlerin Zihinlerinde Oluşturdukları Algıların Değerlendirilmesi. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 271-283. DOI: 10.37847/tdtad.827370.

Çeken, H., Ateşoğlu, L., Dalgın, T. ve Karadağ, L. (2008). Turizm Talebine Bağlı Olarak Uluslar Arası Turizm Hareketlerindeki Gelişmeler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(26), 71-85.

Çetin, T. (2010). Cumalıkızık Köyünde Kültürel Miras ve Turizm Algısı. *Milli Folklor Dergisi*, 11(87), 181-190.

Çılgınoğlu, H. ve Çam, O. (2021). Turizm Potansiyelinin Geliştirilmesinde Yerel Yönetimlerin Rolü ve Etkisi: Kastamonu Örneği. O. K. Yılmaz (Ed.) içinde, *Belediyelerin Genişleyen Ekosistemleri Üzerine Disiplinlerarası Çalışmalar* (s. 47-76). Ankara: Nobel Bilimsel Eserler.

Demir, M. (2017). Genel Turizm Kavramlar ve Farklı Boyutları ile Değerlendirme. Ankara: Detay Yayıncılık.

Develi, H. (2019). Modern Toplumda Batıl İnançlar ve New Age Akımı. (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Diñçer, M. Z. (1993). Turizm Ekonomisi ve Türkiye Ekonomisinde Turizm. İstanbul: Filiz Kitabevi.

Doğanay, H. (1989). Turistik Önem Bakımından Erzurum'un Tarihi Eserleri. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü (Coğrafya Makaleleri) Yayınları.

Doğanay, H. (2001). Türkiye Turizm Coğrafyası. Konya: Çizgi Kitabevi.

Duman, Z. ve Kimya, K. (2019). Kutsalın Toplumsal Tezahürü: Türbe Ziyaretleri Üzerine Bir Alan Araştırması. Social Mentality and Research Thinkers Journal, 5(15), 131-148.

Durbilmez, B. (2010). Romanya Sözlü Türk Edebiyatı Ürünlerinde Mitolojik Sayılar. Folklor / Edebiyat, 64, 245-257.

Durbilmez, B. (2017). Türk Dünyası Kültürü-1. İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Durbilmez, B. (2018). Gelenekli Türk Anlatıları-1 (2. Baskı). İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Durbilmez, B. (2019). Türk Kültür Coğrafyası, Halk Bilimi ve Edebiyat Araştırmaları. İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Ekmen, U. B. (2021). Türkiye'de Turizm Gelirlerini Etkileyen Risk Faktörleri. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Er, Z. (2019). Batıl Kabul Edilen İnanışlar ve Pratiklerin Dinler Tarihi Açısından Analizi. (Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

Göçer, A. (2012). Dil-Kültür İlişkisi ve Etkileşimi Üzerine. Türk Dili, 729(1), 50-57.

Gursoy, D., Jurowski, C. ve Uysal, M. (2002). Resident Attitudes: A Structural Modeling Approach. Annals of Tourism Research, 29(1), 79-105.

Gülüş, İ. (2016). Batıl İnançların İletişimsel İşlevi ve Medyadaki Yansımaları: Kuramsal Yaklaşım ve Alan Araştırmaları Işığında Batıl İnanç ve İletişim Karakteristiği Üzerine Bir İnceleme. Atatürk İletişim Dergisi, (10), 111-136.

Hall, C. M. (2001). Trends in Ocean and Coastal Tourism: The End of the Last Frontier? Ocean and Coastal Management, 44(9-10), 601-618. [https://doi.org/10.1016/S0964-5691\(01\)00071-0](https://doi.org/10.1016/S0964-5691(01)00071-0).

Hançerlioğlu, O. (1975). İnanç Sözlüğü. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Hazar, A. (2014). Rekreasyon ve Animasyon. (Genişletilmiş 4. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.

Kara, H. (2017). Teorik Düşünceler Temelinde Bir Rasyonalite Yoksunluğu Olarak Batıl İnançların Yöneticiler Üzerindeki Belirginliğinin

Turizm ve Batıl İnançlar

Tanımlaması: Bir Araştırma Denemesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, (56), 417-436. DOI: 10.9761/JASSS6969.

Karacoşkun, M. D. (2004) Dini İnanç-Dini Davranış İlişkisine Sosyo Psikolojik Yaklaşımlar. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, IV(2), 23-35.

Keleş, H. (2021). Turizmin Yerel Halkın Yaşam Kalitesi, Memnuniyeti ve Turizme Desteği Üzerindeki Etkileri: Manavgat Örneği. (Doktora Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Kımtır, N. ve Taş, N. (2019). Üniversiteli Öğrencilerin Batıl İnanç Düzeyleri ile Mutluluk Düzeyleri ve Dini Yönelimleri Arasındaki İlişki Üzerine Bir İnceleme. *Kesit Akademi Dergisi*, (21), 178-220.

Kozak, N. (2014). Turizm Pazarlaması. (5. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.

Kozak, N., Akoğlan, M. ve Kozak, M. (1997). Genel Turizm İlkeler ve Kavramlar. (3. Baskı). Ankara.

Köse, A. ve Ayten, A. (2009). Batıl İnanç ve Davranışlar Üzerine Psiko-Sosyolojik Bir Analiz. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, IX(3), 45-70.

Krech, D. ve Crutchfield, R. (1980). Sosyol Psikoloji: Teori ve Problemler. (Çev: E. Güngör) İstanbul: Ötüken Yayınları.

Kuşat, N.(2011). Küreselleşme Dünyada Turizm Sektörü. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 3(5), 114-138.

Leonard, J. L. ve Carson, L. J. (1997). An Introduction to Tourism. Oxford: Butterwort-Heinemann.

Liu A. ve Wall G. (2006). Planning Tourism Employment: A Developing Country Perspective. *Tourism Management*, 27, 159-170.

McKercher, B. ve Du Cros, H. (2002). Cultural Tourism The Partnership Between Tourism and Cultural Heritage Management. New York: The Haworth Hospitality Press.

Olalı, H. (1981). Turizm. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Olalı, H. ve Timur, A. (1988). Turizm Ekonomisi, İzmir: Ofis Ticaret Matbaa.

Örnek, S. V. (1966). Sivas ve Çevresinde Hayatın Çeşitli Safhalarıyla İlgili Batıl İnançların ve Büyüsel İşlemlerin Etnolojik Tetkiki. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Özdemir, M. (1992). Turizmin Türkiye'nin Sosyo-Ekonomik Yapısına Etkileri. Ankara.

Özgör, C. O. (2020). Batıl İnançların Korku Sinemasındaki Yansımaları. *SineFilozofi*, 5(9), 504-520.

Özkan, N. (2019). Turizm Tanıtım ve Pazarlama Faaliyetlerine Yönelik Paydaş Analizi: Düzce-Konuralp'te Bir Araştırma. (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sakarya.

Saenko, I. V. (2005). The Superstitions of Today's College Students. *Russian Education and Society*, 47(12).

Schippers, M. C. ve Van Lange, P. A. (2006). The Psychological Benefits of Superstitious Rituals in Top Sport: A Study Among Top Sportspeople. *Journal of Applied Social Psychology*, 36(10), 2532-2553.

Sezgin, M. (1995). Genel Turizm (Turistik Kavramlar-Ekonomi-Pazarlama-Turizm Mevzuatı). Ankara.

Sezgin, O. M. (2001). Genel Turizm ve Turizm Mevzuatı. Ankara: Detay Yayıncılık.

Soykan, F. (1999). Doğal Çevre ve Kırsal Kültürle Bütünleşen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 67-75.

Sözleşen, İ. (2021). Kapadokya'da Turizm ve Kültür İlişkisi Bağlamında Halk Dansları: Nevşehir Örneği. (Yüksek Lisans Tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.

Şahin, H. İ. (2009). Dalyan ve Köyceğiz Çevresinde Gelenek, Turizm ve Folklorizm. *Milli Folklor*, 21(82), 50-58.

Şit, M. (2016). Türkiye'de Turizm Sektörünün İstihdama Katkısı. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 7(1), 101-117.

Tok, C. (2005). Kültür Turizmi. *Standard Ekonomik ve Teknik Dergisi*, 44(6), 42-43.

Tosun, C. ve Jenkins, C. L. (1996). Regional Planning Approaches to Tourism Development: The Case of Turkey. *Tourism Management*, 17(7), 519-531.

Tutar, F., Alpaslan, C., Tutar, E. ve Erkan, Ç. (2014). Turizm Sektörünün İstihdam Üzerine Etkileri. *Global Journal of Economics and Business Studies*, 2(4), 14-27.

Türkoğlu, B. (2009). Batıl İnançlar, Adetler ve İnanışlar. İstanbul: Astral.

Uslu, A. ve T. Kiper. (2006). Turizmin Kültürel Miras Üzerine Etkileri: Beypazarı/Ankara Örneğinde Yerel Halkın Farkındalığı. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 3(3), 305-314.

Wongthong, P. ve Harvey, N. (2014). Integrated Coastal Management and Sustainable Tourism: A Case Study of the Reef-Based SCUBA Dive Industry from Thailand. *Ocean Coast Management*, 95, 138-146.

Yağcı, Ö. (2003). Turizm Ekonomisi. Ankara: Detay Yayıncılık.

Turizm ve Batıl İnançlar

Yıldız, Z. (2011). Turizmin Sektörünün Gelişimi ve İstihdam Üzerindeki Etkisi. Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, 3(5), 54-71.

Yılmaz, M. A. (2008). Kazaklarda Batıl İnanışlar. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17(3), 417-430.

İnternet Kaynakçası

<https://dergi.diyaret.gov.tr/makaledetay.php?ID=6271>, Erişim Adresi: 21.02.2022.

<https://www.e-psikiyatri.com/batil-inanclar-nasil-etkiliyor>, Erişim Adresi: 21.02.2022.

<http://eminezinnurkilic.com/index.php/2019/02/11/beyin-kisa-devre-yaparsa/>, Erişim Adresi: 21.02.2022.

<https://www.msn.com/tr-tr/yasam/yeni/bat%C4%B1-inan%C3%A7lar-ve-lanetler/ss-BBifT9I#image=20>, Erişim Adresi: 21.02.2022.

<https://www.msn.com/tr-tr/yasam/yeni/bat%C4%B1-inan%C3%A7lar-ve-lanetler/ss-BBifT9I#image=24>, Erişim Adresi: 21.02.2022.

<https://sonpeygamber.info/hurafeler-karsisinde-hz-muhammed-sav>, Erişim Adresi: 21.02.2022.

<https://maksatbilgi.com/batil-inanclar-nedir-nasil-ortaya-cikmistir/>, Erişim Adresi: 21.02.2022.

<https://www.neoldu.com/batil-inanclar-ve-cikis-noktalari-429h.htm>, Erişim Adresi: 21.02.2022.

<https://www.posta.com.tr/13-cuma-ugursuz-mu-haber-fotograf-311249-6>, Erişim Adresi: 22.02.2022.

<https://www.posta.com.tr/13-cuma-ugursuz-mu-haber-fotograf-311249-8>, Erişim Adresi: 22.02.2022.

<https://www.posta.com.tr/gecmisin-aynasi-batil-inanclar-173693>, Erişim Adresi: 22.02.2022.

<https://rayhaber.com/2021/11/batil-inanc-takinti-hastaligi-isareti-olabilir/batil-inanc-takinti-hastaligi-isareti-olabilir/>, Erişim Adresi: 22.02.2022.

<https://www.sabah.com.tr/galeri/dunya/anadoluda-en-yaygin-batil-inanclar/55>, Erişim Adresi: 22.02.2022.

<https://paranormalturkiye.wordpress.com/batil-inanclar/>, Erişim Adresi: 22.02.2022.

Oğuz ÇAM – Cengiz ÇELİK/KAFDAĞI, Cilt: 8, Sayı: 1, 2023, 113-151

<https://dergi.diyaret.gov.tr/makaledetay.php?ID=12747>, Erişim Adresi: 22.02.2022.

<https://obilir.com/batil-inanclar-ve-turklerin-yasantilarinda-yer-etmis-batil-inanclar/>, Erişim Adresi: 22.02.2022.

https://tr.wikipedia.org/wiki/Bat%C4%B1_inan%C3%A7, Erişim Adresi: 22.02.2022.

<https://www.haberler.com/batil-inanclar-batil-inanc-ne-demek-islam-da-13821873-haberi/>, Erişim Adresi: 22.02.2022.

<https://gaiadergi.com/kara-kediden-futbol-maci-totemlerine-sizofreniden-bilime-batil-davranis-derken/>, Erişim Adresi: 22.02.2022.

<https://www.nkfu.com/turkiyedeki-batil-inanclar-bolge-bolge-il-il-hurafeler-bos-inanislar/>, Erişim Adresi: 22.02.2022.

<https://marmaralife.com/2017/06/15/yalniz-mekanlar/>, Erişim Adresi: 22.02.2022.

<https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=1>, Erişim Adresi: 22.02.2022.

<https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=2>, Erişim Adresi: 22.02.2022.

<https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=3>, Erişim Adresi: 22.02.2022.

<https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=4>, Erişim Adresi: 22.02.2022.

<https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=5>, Erişim Adresi: 22.02.2022.

<https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=7>, Erişim Adresi: 22.02.2022.

<https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=8>, Erişim Adresi: 22.02.2022.

<https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=9>, Erişim Adresi: 22.02.2022.

<https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=10>, Erişim Adresi: 22.02.2022.

<https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=11>, Erişim Adresi: 22.02.2022.

<https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=12>, Erişim Adresi: 22.02.2022.

<https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=13>, Erişim Adresi: 22.02.2022.

<https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=14>, Erişim Adresi: 22.02.2022.

Turizm ve Batıl İnançlar

<https://www.cnnturk.com/seyahat/dilek-dileyebileceginiz-siradisi-mekanlar?page=15>, Erişim Adresi: 22.02.2022.

<https://www.turizmgunlugu.net/dunya-yasaminda-batil-inanis-mekanlari>, Erişim Adresi: 22.02.2022.